

Людмила Кушнір

к.е.н., доцент, кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський,

Максим Галкін

студент гр. О-41б
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Нині в Україні діє воєнний стан, правовий режим якого, передбачає надання органам центральної та місцевої державної влади, військовим адміністраціям повноважень, які сприяють організації забезпечення від воєнної загрози. Затверджений Парламентом Указ Президента передбачає, що «на період воєнного стану може бути обмежено конституційні права та свободи людини і громадянина, передбачені низкою статей Основного Закону, а також запроваджено тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб у необхідних межах та обсязі» [1].

Вважається, що ХХІ століття є століттям якісної освіти. Якість освіти – не національна, а глобальна проблема. Глобалізація зумовлює необхідність поліпшення якості освіти прискоренням інноваційного розвитку, реформуванням освіти загалом, що передбачає забезпечення відповідності вимогам розвитку економіки, сучасним потребам суспільства і кожного громадянина. За визначенням ЮНЕСКО якісна освіта має бути мобільною, швидко реагувати на потреби сьогодення та будь-які зміни в житті суспільства. Сьогодні ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти. Бізнес цікавить не стільки формат знань випускників закладів освіти, скільки їх готовність до професійної діяльності та вміння працювати в колективі. Впровадження дуальної системи освіти може посприяти вирішенню цих питань.

Згідно з Концепцією дуальна система освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [2]. Мета дуальної освіти – це формування та розвиток компетентностей (фахових, методичних, особистісно соціальних), необхідних для вирішення прикладних завдань (відповідальність, самостійність).

Дуальна система освіти сама по собі не є інноваційним продуктом останнього часу. Її вже давно використовують у системі підготовки кадрів у багатьох європейських державах (Німеччина, Данія, Швейцарія, Нідерланди, Австрія, Велика Британія та інші європейські країни). Для запровадження

дуальної форми здобуття освіти в Україні є достатнє підґрунтя: вивчений міжнародний досвід та досвід упровадження елементів дуального навчання в освітній процес вітчизняних закладів освіти, а також частково наявна нормативно-правова база. Це, зокрема, Закон України «Про освіту», Середньостроковий план пріоритетних дій уряду на період 2017–2020 рр., Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 № 298 «Про впровадження елементів дуальної системи навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 660 р «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти», План заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, затверджений Розпорядженням КМУ від 03.04.2019 № 214. Відтак готується наказ МОН щодо впровадження упродовж 2019-2023 років пілотного проекту з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти за обраними спеціальностями в вищій та фаховій передвищій освіті [3]. Розроблено та винесено на громадське обговорення проект Положення про дуальну форму здобуття професійної, фахової передвищої та вищої освіти. Після узагальнення пропозицій проект положення буде доопрацьовано.

Дуальна система освіти має беззаперечні переваги: ліквідує основний недолік традиційних методів та форм навчання (розрив між теорією і практикою); створюється нова психологія майбутнього фахівця; формується мотивація на одержання знань і набуття навичок, оскільки якість знань здобувачів освіти безпосередньо відбивається на виконанні службових обов'язків; завдяки тісному контакту з замовником, освітні заклади отримують своєчасну і повну інформацію про вимоги, які висувають роботодавці до майбутніх фахівців і можуть коригувати програму навчання; підприємства отримують можливість підготувати фахівця відповідно до специфіки своєї діяльності, зводячи до мінімуму при цьому свої витрати на пошук і добір фахівців, їх перепідготовку та адаптацію; за час навчання на підприємстві у роботодавця з'являється можливість підібрати персонал з-поміж кращих здобувачів освіти; як результат застосування дуальної системи навчання збільшується чисельність працевлаштованих випускників, оскільки вони здебільшого відповідають вимогам роботодавця, а навчання максимально наближене до запитів виробництва [4].

Стримує сьогодні запровадження дуальної форми навчання в систему освіти України, відсутність програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів фахових дисциплін, майстрів виробничого навчання, а також наставників та інструкторів на підприємстві; слабка матеріально-технічна база закладів освіти, яка не відповідає вимогам і умовами дуальної форми навчання; матеріально-технічна база потребує оновлення та поповнення сучасним навчальним обладнанням, приладами і технікою; багато підприємств (роботодавців), особливо малого та середнього формату, не бажають приймати на практику здобувачів освіти з різних причин (додаткові фінансові витрати, обмеженість робочих місць, дотримання техніки безпеки на

виробництві та інше). Необхідно зауважити, що дуальну систему навчання потрібно розглядати не тільки як систему підготовки висококваліфікованих галузевих кадрів, а й як реалізацію стратегії безперервної освіти.

Використовуючи європейський досвід, впровадження дуальної системи освіти в процес підготовки фахівців можливий в разі виконання таких умов:

– пошук бізнес-партнерів та укладання договорів; опрацювання Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти та Плану заходів з реалізації Концепції;

– розробка програм навчальних модулів та навчальних планів на основі дуальної форми навчання;

– створення онлайн-курсів (комплексу методичного забезпечення) з дисциплін, модулів, окремих тем тощо;

– проведення майстер-класів, тренінгів для викладачів закладів освіти та фахівців підприємств щодо організації навчання студентів за дуальною формою [3].

Отже, в умовах воєнного стану дуальна технологія навчання ще більше забезпечує рівновагу між попитом і пропозицією фахівців на ринку праці. Адже співпраця освітніх і господарських суб'єктів передбачає підготовку саме тієї кількості фахівців і такої якості знань та вмінь, якої в певний час потребує ринок праці. За дуальною системою навчання практична (виробнича) частина становить приблизно дві третіх навчального часу, а професійно-теоретична частина, приблизно одну. Дуальна освіта за європейським зразком – це не про паперові реформи, це якісна підготовка фахівців на робочому місці, яка в умовах воєнного стану допомагає підготувати фахівців з практичним досвідом для роботи в різних економічних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження КМУ від 19.09.2018 р. № 660-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-p>.
3. Методичні рекомендації щодо організації та проведення навчання за дуальною системою в аграрних навчальних закладах / Т. Д. Іщенко та ін. К.: Агроосвіта, 2017.
4. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження КМУ від 03.04.2019 р. № 214-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2019-p>.